

НАРОДНА СКУПШТИНА

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ О РАДУ СРПСКЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

ИЗЛАЗИ СВАКИ ДАН ЗА ВРЕМЕ СКУПШТИНСКОГ РАДА

ПРЕТПЛАТУ ПРИМА

КРАЉЕВСКО-СРПСКА ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА

ЦЕНА ЈЕ ЛИСТУ:

ЗА СРБИЈУ 6 ДИН. МЕСЕЧНО
ОД ЈЕДНОГА БРОЈА 0.40 ДИН.
ЗА СТРАНЕ ЗЕМЉЕ ПОШТАНСКОГ САВЕЗА 15 ДИН. МЕСЕЧНО

УРЕЂУЈУ СКУПШТИНСКИ СЕКРЕТАРИ:

Ранко Петровић, Доброслав Ружић, Љуб. П. Ћирић.

Број 19

НЕДЕЉА 23 ДЕЦЕМБРА 1890

Година I

26 САСТАНАК

9 децембра 1890 год. у Београду

ПРЕДСЕДАВАО ПОТПРЕДСЕДНИК

Паја Вуковић

СЕКРЕТАР

Љуб. Ћирић.

(НАСТАВАК)

Члан 23.

Сем таксених марака држава ће увести и „таксене артије.“ на крајевима табака којих ће бити утиснуте таксене марке — биће изобразен лик ових.

Члан 24.

Овакових таксених артија биће од свију могућих таксених цена, особито од такса веће вредности.

Члан 25.

Таксени ликови на таксеним артијама неће се уништати, почем ће таксене артије бити исписане садржајем, који одовара извесној употреби ових.

Члан 26.

Закон овај ступа у живот, кад га Краљ потпише.

у Београду

12 Новембра 1890 год.

Предлагач

Атан. Вучковић
народ. посланик.

ПОВУДЕ

У свима напреднијим државама плаћање порезе основано је на том принципу, да ово не зависи од воље плаћајућих лица или ког другог, што порађа разне непријатне неприлике и сударе у друштву, но од закона; и да сваки зна колико му годишње у део припада од ове да плаћа. Где је ово овако, ту је и држава сигурна са својим приходима што је од великог значаја по развитак сваког народа.

Овим правилима и овим важним законским нуждама одговара поднесени предлог.

Атан. Вучковић
народ. посланик

ПРЕДЛОГ ЗАКОНА

О одговорности државних и самоуправних служитеља у званичним пословима.

Чл. 1. Државни и самоуправни служитељи дужни су најтачније да врше сва она законска наређења, која спадају у круг њиховог рада.

У исто време сва ова лица ни под којим изговором, не смеју извршити ниједно противу законско дело, ма од куда се наређивало, да се овако ради.

Чл. 2. Кад се докаже, да који од државних и самоуправних служитеља намерно није хтео да изврши које законско наређење, које спада у круг његовог рада, онда ће се овакав осудити према штети, коју је овим својим радом проузроковао — а уз ово и на губитак своје службе, или ће му се у корист државне касе задржати шестомесечна плата.

Ако који од ових лица и по други пут намерно не изврше како законско наређење, које долази у круг њиховог рада, ма ово и непричињавало велике штете приватним лицима — овакав се казни губитком службе.

Чл. 3. Губитком своје службе казни ће се сваки државни и самоуправни чиновник, који обавља противу законски рад у својој званичној дужности, а за повреду Устава и утају новаца — робијом од 20 година.

Чл. 4. Сваки државни или самоуправни старешина, казни ће се губитком своје службе за намерна противу законска наређења својима млађима, кад су оваква наређења извршена постала; а млађи ће се за ово казнити губитком шестомесечне плате.

Чл. 5. За нехотичне противу законске радове, државни и самоуправни служитељи казни ће се губитком шестомесечне плате или службе.

Чл. 6. За одоцњакње у извршавању законских наређења о дуговању и осталом, државни и самоуправни служитељи казни ће се према штети, који су оваким својим радовима причинили дотичним лицима, а уз ово и губитком службе, или губитком шестомесечне плате.

Чл. 7. Државни и самоуправни служитељи казни ће се губитком службе за примање поклона од интересираних страна, ма у ком виду ови биле.

Чл. 8. Судови, као независна тела, у вршењу својих званичних послова, не смеју се покоравати наредбама ни једне власти у земљи.

Чл. 9. Све су судије одговорни за неправилно примењивање законских (параграфских) наређења у свима судским процесима.

Чл. 10. Сва одговорност сваког суда за сваки незаконити рад у чл. 9 овог закона означена, непосредно пада на

председнике судова, као лица, која управљају судском процедуром.

Чл. 11. Због овога дужност је председнику свију степена судова да обустављају свако незаконито примењивање законских наређења, да оваке претресе одложе и да о овоме депешом извештавају министра правде, као лице, које је одговорно за правду у земљи.

Чл. 12. Министар правде чим добије депешу од каквог председника суда, да је овај какав процес обуставио — одмах шаље томе суду нарочито судско лице, које ће ствар да ислеђи.

Чл. 13. Председници судова, који не би обуставили незаконита примењивања законских наређења казни ће се губитком службе и робијом.

Чл. 14. Председници судова, који не би позвали на ред рочишта, који би ово преко реда одређивали, казни ће се губитком шестомесечне плате.

Чл. 15. Жалбе од стране приватних лица против неправилних примењивања законских наређења од стране судова, подnose се министру правде.

Чл. 16. На све жалбе противу судова, председници ових, дужни су подносити министру изјашњења, која ће ове само тако оправдати, ако непобитним разлозима докажу неистинитос оваквих жалба.

Чл. 17. Председнике судова и судије, код којих се нају кривице у неправилном примењивању законских наређења, министар правде, пошто добије одобрење од касационог суда, одмах оптужује оном суду, који је најближи окривљенима.

Чл. 18. Председници свију степена судова, који су дозволити незаконито примењивање законских наређења, казни ће се губитком службе и робијом, а судије — губитком шестомесечне плате или службе.

Председнике касације и чланове ове министар правде може непосредно да оптужи суду.

Суђење је у свима судовима јавно и подлеже јавној критици.

Чл. 19. Закон овај ступа у живот кад га Краљ потпише.

У Београду

2 новембра 1890 год.

ПРЕДЛАГАЧ:

Атан. Вучковић

НАР. ПОСЛАНИК

ПОВУДЕ

Држава наша биће само тада на чврстом темељу, ако се у њој тачно буду вршила сва законска наређења. Да овога пак буде потребна је велика одговорност од стране оних лица која су позвана правду да деле.

Ништа није светије на свету од правде, јер она држи земљу и градове. Због неправде треба сваки да одговара, а највише они, који кључеве од правде у рукама држе, који законима земље управљају. Кад тражимо одговорности министарске, онда морамо да тражимо, да сви државни и самоуправни органи у земљи одговарају за неправилна примењивања законских наређења.

Наше судије у својим законским радovima и ислеђењима нису биле никоме одговорне. У овоме лежи узрок што се сила пута парничне ствари у разним параграфским формама тако запетљавају, да их нико у стању није, да распетља. Оваква чудна појава утврдила је убеђење код нашега народа, да се параграфи са својим кукама окрећу, како се судовима хоће, да се параграфском куком може закачити, ко се хоће, а не онај, ког треба та кука да загачи. На овај начин не би требали да постоје никакви закони у земљи, кад би овако морало да буде.

Атан. Вучковић

НАР. ПОСЛАНИК.

ПРЕДЛОГ

закона о изменама у закону о рекама и грађевинама на овима.

Чл. 1. У року од пет година сва места, подложена поплави река, морају се обезбедити од ове.

У истом року морају се и све реке регулисати.

Ако потреба буде захтевала, у овом ће раду суделовати срезови, па и окрузи.

За овакав општи рад у овом послу среске и окружне скупштине морају донети своја решења.

Чл. 2. Мораву морају регулисати они окрузи са којима ова река граничи, или кроз које она пролази.

Чл. 3. Воденице на рекама не смеју спречавати никакав пролаз на овима сплавовч или лађа.

Пролаз на рекама не сме се спречавати ни кладама, ни камењем у овима.

Чл. 4. Најдаље кроз три године све полусталне Ћуприје на свима живим саобрајним местима на рекама и потоцима замениће се сталним Ћупријама.

Прављење оваквих Ћуприја пада на терет целог округа.

Сталне Ћуприје на свим живим саобрајним местима на Морави и државним друмовима у року од три године замениће све досадашње Ћуприје на овима.

За пролаз на свима оваквим Ћупријама неће се наплаћивати никаква такса.

Чл. 5. Све бране на рекама морају бити покретне и тако удешене да се могу горе доле, по вољи, дизати и спуштати. Ово се мора извршити најдаље до године дана.

Чл. 6. Да би вода свагда слободан пролаз имала, све бране на рекама, морају се дизати, када реке почну придлазити.

Чл. 7. Бране на рекама морају се дизати и онда, кад ко год рекама какав сплав или какву лађу оће да протера.

У оваким случајевима сопственици брана морају о свом трошку наређивати, да се сплавовима, или лађама слободан пролаз даје.

Чл. 8. Покретне бране морају бити тако удешене, да вода испред ових и под овима без свакога пада буде, када се дигну, и вода река на овима слободно састави.

Чл. 9. Сва одговорност за тачно вршење овога закона пада на сталне окружне одборе или на општинске управе.

Власти које овај закон не би вршиле, казниће се са 200 динара.

Чл. 10. Све што се са овим законом не кооп у закону о рекама, остаје и даље у снази.

Чл. 11. Закон овај ступа у живот, кад га Краљ потпише.

4. Новембра 1890 год.

Београд

ПРЕДЛАГАЧ

Атан. Вучковић

НАРОД. ПОСЛАНИК

ПОВУДЕ

Крајње је време, да се једном и наша земља ослободи од поплава река и да овим бар Морава постаје пловна.

Крајње је време, да и ми једном на живим саобрајним трговачким местима на нашим рекама што пре дођемо до сталних мостова, како би се овим могла једном за свагда да обезбеди наша трговина од свију неприлика, које су је до сада налагале без овога.

Крајње је време да сталне бране, које потпомажу поплаве, заменимо јевтинијима, а у исто време овим да дамо и могућности, да се по који пут, разним малим рекама, и то који сплав може спустити — да из горњих сливова река лако можемо да добијемо грађу, камени угљен, гору, камен и остало.

Све би ово било од неочењене вредности по нашу земљу за њен промет и саобраћај.

Незаборављајмо да су све досадашње владе с правом кривљене, што нису никакву важњу покљачале нашим рекама; али сада када имамо окружну, среску и општинску самоуправу — немамо више кога за ово кривити до самих себе.

Атан. Вучковић

НАРОД. ПОСЛАНИК.

ЗАКОН

за унапређење пољске привреде са неким гранама заната, индустрије и трговине.

I

За унапређење пољске привреде и њених грана.

Чл. 1.

Сваки српски грађанин мора у року од две године све своје непокретно имање да премери и од њега тапију да извади.

Чл. 2.

На овај ће се начин сва непокретна имања у року од две године убаштинити.

Чл. 3.

За премеривање имања држава ће издати популарне упуте, којима ће се народ руководити у овом раду.

Чл. 4.

У премеривању имања дужни ће бити, да помажу учитељи и свештеници.

Чл. 5.

Тапије од имања, на овај начин извођене, вредиће при куповању и продаји, као потпуно исправне, само, ако није у њима мања количина земље означена.

Чл. 6.

Кад се овако убаштине сва непокретна имања, одма ће се приступити груписању пољских имања у целој земљи.

Чл. 7.

Чим се пољска имања групису, општине ће дужне бити да држе пољске економе и општинским средствима да набављају савремене пољскопривредне алате: парне вршионице, парне плугове, косачке машине и т. д.

Чл. 8.

Овако се мора отпочети обделавање земље општим средствима најдаље у року од пет година.

Чл. 9.

Ако ко лично не може у обделавању земље да суделује, мораће у новцу положити онолико, колико на њега, према његовој земљи, надница долазе.

Чл. 10.

За обделавање земље мораће сваки онолико надница да да, колико на његов комад земље долази.

Чл. 11.

Општински ће економи дужни бити да праве распореде, где ће се шта сејати на груписаном имању у свакој општини.

Чл. 12.

Општински ће економи бити одговорни за све неисправне пољскопривредне радове, а тако исто и за све општинске пољскопривредне алате и справе.

На овај ће се начин обделавати и виногради у општинама, где има винограда, само што ће оне тада дужне бити да држе општинске виноградаре и општинске винаре, који ће водити бригу о свему што се винограда и подрума тиче.

Чл. 13.

Свака селска општина мораће у року од три године имати општинске испуете (утрине) за стоку са општинским краварима, коњарима, свињарима и т. д.

Чл. 14.

Сваки срез мора ће имати по једног ереског сточара, који ће руковати ереским сточним заводом за пасмину — биковима, овновима и т. д.

Чл. 15.

Како издржавање ереског сточара, тако и стоке за приплод, пада на терет сваког среза.

Чл. 16.

Свима општинама држава ће помагати тиме, што ће набављати пољскопривредне алате, разно семење, америчку лозу и т. д. и овиме уступати по купљеној цени.

Чл. 17.

У року од две године држава ће подићи 2—3 државне свиларе и 2—3 државна рибника за вештачко расплођавање риба.

Чл. 18.

У року од две године држава ће подићи једну винарско-повртарску школу.

Чл. 19.

У року од две године држава ће подићи једну ветеринарску и једну таксаторску школу.

Чл. 20.

У року од две године држава ће подићи једну пољопривредно-шумарску академију.

Чл. 21.

На окружним скупштинама имају се одређивати рокови, када се у ком селу виногради имају да беру.

Окружни одбори имају водити бригу о подизању селских штедионица, на које се могу употребљавати и суме црквених новаца.

II

За унапређење заната.

Чл. 22.

У старијим разредима основних селских школа предавање се како је где потреба: о винарству, сточарству, свиларству, повртарству и т. д.

Чл. 23.

У старијим разредима основних варошких школа и у средњим школама деца ће се учити разним ручним савременим занатима.

Чл. 24.

Сви радови у свима наведеним школама предавање се највише практично.

Чл. 25.

Од Петров-дана идуће године држава ће отворити у Београду курсове, на којима ће се учитељ спремити за све речене радове у школама.

Чл. 26.

Најдаље у року од једне године држава ће дужна бити да отвори најмање три занатске школе: једну занатску мушку, једну занатску женску и једну занатску за пољско-привредне алате и справе.

Чл. 27.

Држава ће дужна бити, да од Петров-дана идуће године пошље у стране земље најмање педесет младића за изучавање разних заната: швајцарског сирарства, винарства, ужарства, прављење црвеног воска, браварства, лончарства и т. д.

Чл. 28.

Држава ће у најкраћем року увести у нашим робијашницама најсавршеније справе за разнолике занате, за које ће дужна бити да набави и веште мајсторе са стране.

Чл. 29.

Како држави, тако и сталним окружним одборима спада у дужност, да преко својих органа раде на подизању разноврсних привредних удружења у земљи: лончарских, винарских, свиларских и т. д.

III

За унапређење индустрије.

Чл. 30.

За развијање пољске привреде, заната и индустрије држава ће учинити зајам од 50,000.000 динара, који ће се само на ове цели употребљавати и који ће се звати: „привредни зајам“.

Чл. 31.

Држава ће у најкраћем року отворити ове државне фабрике: једну шећерну, једну порцуланску, једну папирну и једну за ливење гвожђа

Чл. 32.

Одмах, још идуће године, основаће се на великој школи на техничком факултету, одељак хемиско-технолошки, који се заједно са инжењерским одељком проглашава за политехнику.

Чл. 33.

За разне гране индустријске: за шећерно производство, за бојадисање (фарбање), за предење, ткање и т. д. држава ће послати потребан број питомца у индустријске земље

IV

За унапређење трговине.

Чл. 34.

Кроз годину дана држава ће дужна бити да подигне у Београду, Нишу и Крагујевцу по једну трговачку школу.

Чл. 35.

Ове ће школе држава подићи из суме министарства просвете, а на рачун других средњих школа у тим варошима, које ће се укинути.

Чл. 36.

У трговачким ће се школама предавати од живих језика и језици суседних нам народа — грчки, влашки и маџарски.

Чл. 37.

Држава ће у најкраћем року подићи у Београду трговачку академију.

Чл. 38.

Најдаље кроз годину дана, држава ће у Београду саградити ке и подићи магацине за смештиште еспапа.

Чл. 39.

Крагујевачки вашар огласиће се за опште земаљски вашар, на коме ће се производи из целе земље представљати и трајаће од Митрова дана до 26 децембра.

Чл. 40.

Опште земаљски вашар трајаће 45 дана.

Чл. 41.

У Београду, Нишу и Крагујевцу отвара се у најкраћем року по једна сировинска и по једна сточна берза.

Чл. 42.

Ове ће берзе у тим варошима бити дужни да отворе тамошњи трговци с тамошњим занатлијама.

Чл. 43.

Марвени трговци целе земље дужни ће бити у најкраћем року да склопе у Београду друштво за марвене оборе.

Чл. 44.

Сама ће држава у најкраћем року бити дужна, да издаје државни папирни новац без обвезе на промену овога на метални новац.

Чл. 45.

Сваком српском грађанину без разлике чина и положаја, свуда и на сваком месту, који испуни извесне услове законом прописане, није забрањено трговање.

Чл. 46.

Овај закон ступа у живот кад га Краљ потпише.

4 новембра 1890

у Београду.

ПРЕДЛАГАЧ

Атан. Вучковић

НАР. ПОСЛАНИК.

ПОВУДЕ.

Наша данашња материјална оскудица треба да нас што пре на све горе изложене реформе упути.

Атан. Вучковић
НАР ПОСЛАНИК.

ПРЕДЛОГ

закона о новчаној, ђумручкој, паробродској, војној и политичкој заједници дунавских балканских држава и војном савезу ових последњих са Грчком и Црном Гором.

Чл. 1.

Народна Скупштина ставља влади у задатак, да ради код Влашке и Бугарске, да се између Србије и ових последњих углавн, новчана, ђумручка, паробродска, војна и политичка заједница под насловом: *заједница дунавских балканских држава*; а код Грчке и Црне Горе, да се с овим последњима и заједницом дунавских балканских држава углавн за заједничку одбрану војни савез, под насловом: *савез балканских држава*.

Чл. 2.

Народна Скупштина оставља влади да она може у одношају свега побројаног са реченим државама и формалне уговоре закључивати.

Чл. 3.

Влада ће дужна бити о целом своме раду на заједници дунавских балканских држава и савезу балканских држава Народној Скупштини обавештења давати.

Чл. 4.

Новчана заједница дунавских балканских држава састојала би се у овоме: Србија, Влашка и Бугарска треба да се обвезу, да папирни новац праве по једној форми и да на њему буду натписи српски, влашки и бугарски.

Исто тако и метални новац био би од једне форме код речених држава.

Ако се државе дунавске балканске заједнице не би могле сложити у форми новца, онда ће ову ствар решити коцком.

Чл. 5.

Државе дунавске балканске заједнице имале би се обвезати да новци сваке од њих подједнако циркулишу у свима државама ове заједнице као и своји сопствени.

Чл. 6.

У одношају ђумручке заједнице, државе балканске заједнице имале би се обвезати, да трговачки промет између њих не подлежи никаквој ђумручини; са страним пак државама да преговарају и закључују трговачке уговоре, као једна држава, одређујући за овај посао овака по једног свог изасланика.

Чл. 7.

Паробродска заједница држава дунавске балканске заједнице састојала би се у томе, да се оснује једно паробродско друштво од свију држава те заједнице.

Чл. 8.

Војна заједница држава дунавске балканске заједнице састојала би се у томе, што би се све те државе заједнички браниле против сваког напада, за које треба да се изрази нарочити споразумни уговор.

Чл. 9.

Политичка заједница држава дунавске балканске заједнице састојала би се у томе, да се све те државе на страни са конзулима заступају као једра држава, т. ј. да не шаље свака од ових засебне конзуле, но ово да буду претставници државне балканске заједнице.

За ово би се имао изградити нарочити уговор.

Чл. 10.

Државе дунавске балканске заједнице имале би се споразумети о својој радњи на ступању у балкански савез са Грчком и Црном Гором.

Чл. 11.

Овај закон ступа у живот кад га Краљ потпише.
12 новембра 1890 г.
у Београду.

ПРЕДЛАГАЧ

Атан. Вучковић
нар. посланик.

П О В У Д Е

Народна Скупштина, као политично тело целе земље, има право да даје тон и спољној државној политици.

У садањем пак времену, кад велике и моћне европске државе праве разне савезе, и ми, мале државе на балканском полуострву, морамо употребити највеће своје бриге на свом политичком и економском учвршћењу и развиту.

Атан. Вучковић
нар. посланик.

П Р Е Д Л О Г

закона за измену и допуну просветних и црквених закона

Чл. 1.

Велика школа подиже се на степен универзитета, које се мора извршити у року најдаље од 10 година.

Чл. 2.

За професоре Велике школе заводе се нарочити стручни испити, програме којих ће одредити најкомпетентнији професори Велике школе.

Чл. 3.

Академија наука и Учено друштво престају постојати као засебне установе, но се спајају у једно тело, под насловом: Академија наука.

Чл. 4.

О спајању садашње засебне Академије наука с Ученим друштвом и о ближњем уређењу те нове просветне установе изаћи ће нарочити закон.

Чл. 5.

На Великој школи отвара се теолошки факултет.

Чл. 6.

Теолошки факултет у свему замениће постојећу нашу богословију, која се има уништити.

На овом факултету биће обавезно учење ових језика: руског, старо-словенског и грчког.

Чл. 7.

Један део од буџета богословије употребиће се на теолошки факултет, а остало од овога на занатлијске и пољско-привредне школе.

Чл. 8.

На теолошки факултет примају се ђаци из шестог разреда гимназије и реалака и то само у оном броју, који потреба захтева.

Чл. 9.

Професори Велике школе заједно с редовним члановима Академије наука бирају на три године чланове просветног савета.

Чл. 10.

У чланове просветног савета могу бити изабрани и професори Велике школе, и чланови Академије наука, и професори средњих завода, и разни познати књижевници и литератори.

Чл. 11.

Чланова просветног савета мора бити 30, — петнаест активних и петнаест замењеника.

Чл. 12.

За сваку седницу чланови просветног савета добијају дијурне по пет динара.

Чл. 13.

Виша женска школа у Београду, преустројана се у таку женску учитељску школу, којој ће циљ бити, да спрема ваљане савремене учитељице и добре домаћице.

Чл. 14.

За оваку женску учитељску школу, изаћи ће особити закон са нарочитим програмом.

Чл. 15.

Од данашњих наших државних гимназија само ће две задржати чисто класички карактер, једна у Београду и једна у Крагујевцу.

Чл. 16.

Закон о класичним гимназијама, изаћи ће за идући сазив Народне Скупштине.

Чл. 17.

На гимназијама и реалкама, где год се потреба покаже, од петог разреда, отварају се паралелни педагошки разреди, за ђаке, који желе за учитеље да се спремају.

Чл. 18.

Програми гимназија и реалака с паралелним педагошким разредима, удесиће се према овој новој потреби.

Чл. 19.

Паралелни педагошки разреди замениће досадашње наше учитељске школе, које се имају затворити.

Чл. 20.

Један део од буџета учитељских школа има се употребити на паралелне педагошке разреде, а остало од овога на занатлијске и пољско-привредне школе.

Чл. 21.

Ђаци на паралелним педагошким разредима, примаће се само у оном броју који буде потребан.

Чл. 22.

Половина од данашњих нижих гимназија, претварају се у занатлијске, земљоделске и трговачке школе.

Које ће се од нижих гимназија у ове последње школе претворити, решиће нарочита комисија.

Ово претварање извршиће се најдаље у року од три године дана.

Чл. 23.

У Крагујевцу подиже се једна стајна војна школа за ниже војне чиновне, у коју ће се примати ђаци свргливи IV-ти разред средњих школа, а у Београду — конзерваториум — школа за певање.

Чл. 24.

У свима средњим школама, покрај наставника биће још и васпитача.

Ни у једној средњој школи васпитача не сме бити више од два.

Васпитачи средњих школа стајаће у рангу учитеља цртања у овима, а вршиће васпитне дужности и оне, које сада врше разредне старешине.

Чл. 25.

Нарочита комисија одредиће тачније дужности васпитача.

Чл. 26.

Наставници средњих школа ослобођавају се од вођења празницима ђака у цркву, јер се ово оставља сваком родитељу, да он сам по својој увиђавности са својом децом чини.

Чл. 27.

Учење религије замењује се у средњим школама са учењем моралних поука.

Женска деца у будуће неће се учити заједно за мушком у средњим школама, јер се програм за женску децу мора да удеси спрема позива женскиња. Женскињама је дозвољено да слушају телеграфске курсове.

Чл. 28.

У старијим разредима гимназија, реалка и осталих средњих школа — почињући од четвртог разреда — покрај предавања других страних језика, биће обавезно за ђаке и учење руског језика.

И у мушким и у женским средњим школама (гимназијама и реалкама) уводе се сувремене ручни радови, одговарајући позивима у овима једнога и другог пола.

Ово вреди и за паралелне педагошке разреде

Чл. 29.

Све средње државне школе претварају се у интернате.

Чл. 30.

Држава ће одредити плату, коју имућнији родитељи за издржавање своје деце у интернатима имају плаћати.

Плаћање за издржавање ђака у интернатима неће бити свуда једнако, но ће зависити од места, у коме се такав завод налази.

При одређивању ове плате држава ће се руководити ценом, коју плаћају родитељи средњег стања за издржавање своје деце по приватним кућама.

Чл. 31.

Имућнији родитељи морају више плаћати за издржавање своје деце у интернатима, но они што су слабијег стања.

За ове случајеве држава ће одредити другу таксу.

Чл. 32.

Држава ће одредити таксу за школарину, која се има наплаћивати у свима средњим школама од оних ђака, којих су родитељи имућни.

Чл. 33.

Члан 32 овог закона односи се и на Велику школу.

Чл. 34.

За ђаке свију средњих интернатских школа одредиће се особита униформа.

Плаћање за годишње одевање ђака у интернатима има се придодати оној суми, која се за издржавање ђака у овима узима.

Иниформе интернатских ђака морају бити направљене од домаће материје.

Чл. 35.

У интернатским средњим школама уводи се звање касира, економа, деловође и писара.

Деловођа и писар вршиће сем осталих послова још и све школске канцеларијске радове, како оне, које данас врше директори средњих школа, тако и професорских савета.

Чл. 36.

Министарство просвете биће дужно да за идућу школску годину изради општи програм за све средње школе с поделом

предмета на групе и часове за сваки дан и сахат, ког се који предмет има предавати.

Овакав општи програм остаће сталан и по њему сваки наставник мора знати, колико часова недељно из своје групе има и у које време дана.

Чл. 37.

У указу о постављању професора (наставника) средњих школа мора се изрично именовати, за коју се групу предмета који оставља.

Указом се постављају за наставнике средњих школа сви који су свршили какав факултет.

Свима оваковима који су до сада, као безуказни служили у просветној струци, рачунају се године службе као и указанима.

Чл. 38.

Плате професора Велике школе рачунају се од часова.

Сваки час недељно плаћа се 15 динара.

Чл. 39.

Плате професора средњих школа, такође се рачунају од часова — по пет дин. недељно за сваки час.

Чл. 40.

Директорима гимназија рачуна се плата од оних часова, које су они имали пред својим аванзовањем у овај чин.

Чл. 41.

Све што се по овом закону односи о платама наставника, како Велике школе, тако и средњих школа, вредиће само за оне наставнике, који још нису навршили пет година службе.

Чл. 42.

Држава, окрузи, срезови, општине, еснафи и велика удружења морају имати, како у земљи тако и на страни питомце за изучавање разних наука и привредних грана.

За питомца може бити изабран само онај младић, који је врло доброг владања и учења и као родитељи не плаћају више од 25 дин. непосредне порезе.

Над свима овим питомцима, држава ће дужна бити, да води контролу.

Чим који питомца, без оправданог узрока не успева добро, или изгубио годину буде, губи своју штипендију.

Чл. 43.

Свештенисе бирају општине конкурсом, који објављују стални окружни одбори.

Чл. 44.

Све што се у просветним и црквеним законима не коси са овим законом, остаје и даље у сили.

Чл. 45.

Закон овај ступа у живот кад га Краљ потпише.

4 новембра 1890 год.

у Београду.

ПРЕДЛАГАЧ:

Атанасије Вучковић,
народни посланик.

ПОВУДЕ

Петребе коренитог преображаја у просвети, спрема наших нужда и нашег стања, морају нас нагонити, да овај што пре извршимо. Због овога Народно Представништво које је за овај посао надлежно, сигурно ће оберучке прихватити.

Ово ми и даје наде, да мислим да ће се овај законски предлог усвојити од стране Народног Представништва.

Атанасије Вучковић,
нар. посланик.

ПРЕДЛОГ

закон о изменама и допунама законских одредаба о основним школама.

Члан 1. У сваком округу непосредно управља основним школама онај стални окружни одбор, ком округу те школе припадају.

Члан 2. Стални окружни одбори, сваки у своме округу, врше непосредно надзор над основним школама, одређују места учитељима, према њиховој квалификацији, издају им плату и воде бригу о свима нуждама и потребама школским.

Члан 3. О целом свом раду у пословима основних школа стални окружни одбори извештавају министра просвете и црквених послова.

Члан 4. Сав новац основних школа, који је до сада долазио у буџетске суме државног буџета, има се распределити према окрузима и поделити на 15 делова. Сваки овакав део, припадајући ком округу, ући ће у буџетске суме основних школа тог округа; њим ће управљати стални окружни одбор тог округа.

Члан 5. Непосредни надзор над основним школама у сваком округу стални окружни одбор врши преко сталних окружних ревизора.

Особитим правилима министра просвете одредиће се круг рада сталних ревизора.

Сталне ревизоре бирају окружне скупштине из оних лица, која су свршила који факултет и која су вична у настави.

Плате сталних ревизора и повишице јесу ове, које су и код наставника средњих школа. Сем овога они добијају 2.000 динара годишњег додатка.

Како плате тако и додаци сталних ревизора падају на терет округа.

Члан 6. Стални окружни ревизори дужни ће бити преко године најмање шест пута, изненадоо, да обиђу сваку основну школу у свом округу, да присуствује у раду ових учитеља, да ове у радovima настављају и обавештавају, да се бригу о извршењу програма основних школа, да наређују општинама и осталим властима у округу, да чине све што је за рад и живот у основним школама потребно; да оцењују учитељске радове преко године и да им према овом дају белешке (оцене).

Члан 7. Прелаз деце из разреда у разред у основним школама врши се као и у средњим школама, бележењем председавајућег учитеља учитељу на годишњем испиту. Испити у основним школама у целој земљи обављаће се 24, 25, 26 и 27 Јуна.

Члан 8. председавање на испитима основних школа вршиће се овако: учитељи старијих разреда председавање учитељима млађих разреда — учитељ II разреда учитељу I разреда и т. д.

Стални окружни ревизори одредиће из оближњег села учитеља, који ће председавати на испиту годишњем у основној школи где је само један учитељ.

Учитељима најстаријих разреда осн. школа председавају на годишњим испитима сви учитељи млађих разреда те исте школе.

Члан 9. По програму наука које се предају у осн. шк. овај се дели на двоје — на програм селских осн. школа и на програм варошких основних школа.

Члан 10. Програми у старијим разредима осн. школа удесиће се тако, да потпуно одговарају потребама и животу селске и варошке средине.

Члан 11. Извођење овог програма по овом закону, повериће се стручној комисији.

Члан 12. При одређивању предмета, који се имају у осн. шк. предавати, комисија ће строго назити на то, да се основне школе не преоптерете са предметима и да се из ових употребе најнужнија и најкориснија знања.

Књиге за основну школу морају бити најјасније, најразговетније и најноватије написане.

Члан 13. Теоријска знања из наука, које су селском животу потребне, у III и IV разреду селских осн. школа предаваће се само у овим месецима: у октобру, новембру, децембре, јануару, фебруару, марту и априлу.

Осталих месеца у овим школама предаваће се практични радови из речених наука.

Члан 14. За цело време док трају практични радови у старијим разредима средњих основних школа, учитељи распштају млађе разреде.

Члан 15. Нарочита стручна комисија одредиће, у којима ће се крајевима и местима у старијим разредима средњих основних школа предавати сточарство и сирарство; у којима пчеларство; у којима винарство и воћарство; у којима земљоделство, баштованство и т. д.

Члан 16. Исто ће тако стручна комисија одредити и то, који ће се сувремене ручни занатски радови предавати у старијим разредима основних, варошких, мушких и женских школа.

Члан 17. Практични занатски радови у основним варошким, мушким и женским школама предаваће се преко целе године.

Члан 18. У Београду, Крагујевцу и Нишу, држава ће отворити нарочите курсове, на којима ће се учитељи за време ферија спремати за разне практичне радове, који су основним школама потребни.

Члан 19. Сви практични радови у основним школама, вршиће се на рачун општинских средстава.

Члан 20. Над практичним радovima у основним школама водиће се строга контрола и то, како од стране општина, тако и од стране сталних окружних ревизора.

Приходи од ових употребиће се у корист самих основних школа.

Члан 21. Учитељи, који покажу добре успехе у практичним радovima, добијају десети део од прихода ових.

Члан 22. Станарине учитеља основних школа систематизирају се и издају се заједно са њиховом платом, као што се оваки додаци издају и осталим чиновницима.

На стан и огреве издаваће се учитељима у новцу овако: учитељима у Београду 70 дин. месечно; учитељима у Крагујевцу и Нишу 60 дин.; учитељима у осталим варошима и варошницама 48 динара, а учитељима по селима 36 динара.

Члан 23. Учење религије у основним школама замењује се учењем моралних наука.

Члан 24. Вођење ђака основних школа у празничним данима у цркву ставља се у дужност родитељима ђачким, да они ово по својој увиђавности, са својом децом врше.

Члан 25. Учитељи основних школа нису дужни празницима певати у цркви без особите награде од стране цркава и вође за ово, јер су цркве дужне да имају нарочите своје црквене певаче.

Члан 26. При основним школама, где буде квартира за учитеље, учитељи ће за ове плаћати општинама по погодби.

Члан 27. Учитељи су непомицни, и само се по својој вољи, ако буде могуће, премештају.

Члан 28. Учитељи се бирају од стране општина конкурсом преко сталних окружних одбора.

Члан 29. Основне школе зидаће се по плану, који је подељен на троје — на план основних школа у престоници и великим варошима: Крагујевцу, Нишу, Пожаревцу, Шапцу и Лесковцу; на план варошких школа; и на план селских школа.

Селским и варошким општинама неће се спречавати да праве школске зграде и по плану великих варошких општина.

План једноразредних основних школа биће са свим другачи, но што је план са четири разреда.

Члан 30. Одредује се стручна комисија, која ће израдити све ове планове, према којима се имају подизати основне школе по овим плановима.

Члан 31. Прављење основних школа у сваком округу вршиће се под надзором сталног окружног ревизора и окружног инжињера.

Одговорност за прављење основних школа по одређеним плановима пада на сталне окружне ревизоре.

Члан 32. Све што се не коси у разним законским одредбама о основним школама са овим законом, остаје и даље у сили.

Члан 33. Закон овај ступа у живот, кад га краљ потпише.

12 децембра 1890

Београд

ПРЕДЛАГАЧ

Атанасије Вучковић

НАРОДНИ ПОСЛАНИК

ПОВУДЕ

Основна школа одавно је код нас требовала корените савремене реформе и према нашем самоуправном животу и према свему. Ова је потреба постала данас акутна, кад нам је наводна самоуправа и Уставом ујемчена. Ова се потреба увећава још и тиме, што без правог преображаја ове ми нећемо никада моћи да развијемо домаћу индустрију и народну производњу, у чему толику нужду и већу имамо.

Атанасије Вучковић

НАРОДНИ ПОСЛАНИК

ПРЕДЛОГ

Закон о државним и самоуправним службама у опште

Чл. 1. — Досадашњи закон о чиновницима грађанског реда, заједно са законом о чиновницима војног реда и о свештенству спајају се уједно.

Чл. 2. — У овај спојени закон улазе одредбе и о самоуправним чиновницима (званичницима).

Чл. 3. — Овакав општи закон зваће се: закон о државним и самоуправним службама у опште.

Чл. 4. — Сваки српски грађанин, који има нарочите спреме за извештај положаја, ма у којој грани државне и самоуправне службе, може бити државни или само управни чиновник (служитељ).

Чл. 5. — Нико не може постати државни чиновник, који није свршио, коју средњу школу код нас или на страни.

Чл. 6. — Лица, свршивши средње пољско-привредне техничке, занатске и овима сличне професионалне школе, могу служити државу само у оној струци, која одговара њиховој спреми.

Чл. 7. — Нико не може постати свештеником, који није свршио богословију.

Чл. 8. — Нико не може постати самоуправни чиновник, који није свршио најмање четири нижа разреда, које средње школе.

Чл. 9. — Даље унапређење у државној служби зависи ће од државних испита, који ће одговарати разним државним структурама: финансијској, полицијској, дипломатској судској и т. д.

Чл. 10. — За добијање свију већих положаја у државној служби: секретарских у полицији, финансијској струци и министарству спољних послова; начелник — у разним министарствима, окружним, срезовима; судских и председничких у судовима, морају се полагати државни испити, који одговарају овим положајима.

Чл. 11. — Програме државних испита за разне важне положаје по разним грама државне службе израдиће нарочита стручна комисија.

Чл. 12. — Исто ће се тако од стране стручне комисије израдити програми и за испите самоуправних чиновника — за писаре, деловође и остале.

Чл. 13. — Програми испита варошких самоуправних чиновника биће већи од програма испита селских самоуправних чиновника.

Чл. 14. — Државни и стручни испити, који су у неким структурама уведени као: професорски (у средњим школама) официрски, лекарски, адвокатски и учитељски, не губи силу овим законом, само што ће се према потреби програми ових попуњавати.

Чл. 15. — У давању професорских положаја, строго ће се назити, да сваки професор добије само ону групу да предаје, за коју се спремао.

Чл. 16. — Сем речених испита заводе се нарочити испити с дисертацијама за професоре Велике школе.

Чл. 17. — Према овим испитима професори Вел. школе добијају разне учевне степене са којима ће и плате њихове у свези стојати.

Чл. 18. — Програме професорских испита Велике школе израдиће нарочита стручна комисија од најкомпетентнијих професора Велике Школе

Чл. 19. — Плате професора Вел. школе према њиховим учевним степенима регулисаће се особитим законом.

Чл. 20. — Ванредним професорима Вел. школе — чувеним стручњацима у науци законом ће се одредити ванредна плата.

Чл. 21. — На држање државних испита за веће положаје у државној служби имају право само они, који су свршили који факултет код нас или подобан на страни.

Чл. 22. — На држање испита у војсци за команданте пукова и дивизија имају право само они, који су свршили војну академију код нас или на страни.

Чл. 23. — Практиканте разних надлештва, према потребама најимљују старешине надлештва.

Чл. 24. — Плате практикантима одређују старешине надлештва према њиховој спреми.

Чл. 25. — Како за своје радове, тако и за сва акта, архиве, канцеларијске тајне и т. д. практиканти, као државни чиновници не одговарају, но су за све ово одговорни они државни чиновници, којима су ови придодати, да под њиховом управом раде.

Чл. 26. — Прва звања, која се добијају у државној служби, где се канцеларски радови обављају јесу писарска.

Чл. 27. — Писари се деле на сталне и привремене.

Чл. 28. — За сталне се писаре постављају они, који су свршили, који факултет.

Чл. 29. — За привремене се писаре постављају они, који су свршили коју средњу школу.

Чл. 30. — Стални писари имају на 50 талира (250 лин.) већу годишњу плату од привремених.

Чл. 31. — Привремени писари постају стални, чим положи нарочити испит за ово.

Чл. 32. — Програм за овакав писарски испит, изради ће стручна комисија.

Чл. 33. — Протојереји полажу протејерески испит, ког ће програм израдити стручна комисија од најчувенијих духовних лица.

Чл. 34. — Нико не може бити постављен за митрополита и архјереја, који није с одличним успехом свршио духовну највишу школу (духовну академију).

Чл. 35. — Нико не може бити старешина манастира, који није свршио богословију и навршио 50 година живота.

Чл. 36. — Млађи чиновници монашког чина — разне врсте калуђера — морају свршити најмање четири разреда које средње школе, и не бити млађи од 40 год.

Чл. 37. — За добијање већих чиновних у манастирима, нижи чиновници морају полагати нарочите испите, којих ће програме одредити нарочита комисија од компетентних духовних лица.

Чл. 38. — И странци са спремом које одговара овом закону, могу се примати у државну службу и у овој унапређавати, под условима законом за странце прописанима.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)